

Bokomtale

En fjerde vei - Alternativer til internasjonal markedsliberalisme

Fritz Holte.
En fjerde vei.
Alternativer til internasjonal
markedsliberalisme.
Unipub 2008.

Av Jon Haarberg

Glimrende bok om internasjonal markedsliberalisme

*Hun er vår adel, hun er
frihetsdrømmen
hvis norske navn er:
Kjerringa mot strømmen
(Andre Bjerke)*

Fritz Holte, tidligere professor i sosialøkonomi, er en modig mann. Han går mot internasjonal markedsliberalisme, dvs. den frie flyten av varer, tjenester og kapital over landegrensene. Han går også mot “konkurransen” -. Han er vår adel, han er kjerringa mot strømmen.

Han fører sin penn elegant, neste galant. Det er en nytelse å se på. Hans språk er enkelt og logisk. Slik må det være når han vil ta demokratiske hensyn. Boka skal nemlig være leselig for folk flest i vårt folkestyrt land. Folk inviteres til å diskutere vårt økonomiske system. Og i siste instans er det folket som skal bestemme hvilket økonomisk system vi vil ha. Dette kaller han “reelt demokrati” – når folket bestemmer. Jeg tror Holte har lyktes i å gjøre økonomi til “folkeøkonomi”.

Holte er logisk. Hans form minner meg om “Innføring i logiske emner” til forberedende prøver i filosofi. Han fremsetter påstander, og han diskuterer påstandene pro et contra.

Boken er strukturert rundt begrepene “problemer” og “løsning på probleme-

ne”, dvs. hvilke økonomiske systemer er best til å løse problemene. Men først problemene. Holte lister opp fem problemer

De fem problemene

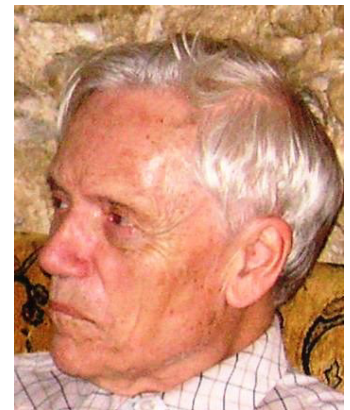
1. Offentlig fattigdom
2. Høy arbeidsløshet
3. Skjev fordeling av inntekter som skapes i næringslivet
4. Et brutalt arbeidsliv for noen
5. Produksjonsmetoder som skaper globale miljøproblemer

Disse fem problemene er forårsaket av internasjonal markedsliberalisme, dvs. fri flyt av varer, tjenester og kapital over landegrensene. Problemene kan ikke løses innenfor vår “internasjonale markedsliberalisme” Det er ingen vits i å forsøke engang. Man trenger systemendring for å løse – eventuelt redusere – de fem problemene.

Jeg nevnte at Holte fører sin penn mot “konkurransen”, fordi konkurranse ikke løser de fem problemene. Vi kan tenke slik over konkurransebegrepet. Landene konkurrerer på produksjonssiden, dvs. konkurrerer om etablering av næringsliv med tilhørende arbeidsplasser. Landene konkurrerer også på markedsiden, dvs. konkurrerer om markedsandeler. Den sistnevnte konkurranseformen kaller Holte “konkurranse om konkurransevnen”. Det er altså snakk om to konkurranser.

(I) Konkurranse om næringsliv og arbeidsplasser:

Et land ønsker å få etablert arbeidsplasser. For å få etablert arbeidsplasser

Fritz Holte, tidligere professor i sosialøkonomi, landbrukshøyskolen i Ås

trenger man kapital. Innenfor vårt markedsliberalistiske system - med fri flyt av kapital – vil kapitalen trekkes mot det landet som gir høyest avkastning. Landene må altså konkurrere om kapital. For å vinne konkurransen om kapitalen må landene “vinne” konkurransen om å bli best på “rammebetingelses-kravene”¹.

De sju rammebetingelses-kravene

- a. Ikke høyere skatter enn i andre land
- b. Lønningene må utvikles omtrent likt i de landene som konkurrerer
- c. Et mer fleksibelt arbeidsliv
- d. Sterk satsing på undervisning og forskning
- e. Sterk satsing på infrastruktur
- f. Ikke bruke miljøverntiltak som forrykker konkurransesituasjonen
- g. Ikke raskere prisstigning enn i andre land

Innenfor vårt nåværende system kan vi ikke løse problemet med “offentlig fattigdom” (problem nr 1 i listen), fordi det er begrenset hvor mye inntekt det offentlige kan innkreve via skatteseddelen (rammebetingelseskrav a)

(Endnotes)

¹ Holte snakker om å oppfylle rammebetingelses-kravene

(II) Konkurransen om konkurranseevnen

Norge bør ikke tape konkurransen om konkurranseevnen (markedet), for da vil vi miste arbeidsplasser til utlandet. For å vinne denne konkurransen må Norge vinne konkurransen om rammebetingelses-kravene – punktene a-g

Jeg håper å ha gitt et glimt av hvordan boken er strukturert. Holte argumenter mer inngående til hvert punkt. Kjøp boken, så får du se!

Et alternativ system for Norge (ASN)

Skal man løse – eventuelt redusere – de fem problemene, så må man gjøre noe med årsakene. Årsakene er:

1. De to konkurransene, dvs. konkurransen om næringsvirksomhet og arbeidsplasser, samt konkurransen om konkurranseevnen, dvs. konkurransen om markedet
2. Oppfyllelse av rammebetingelseskravene.

I det alternative system for Norge (ASN) har myndighetene gjort noe med årsakene. (ASN) har disse kjennetegn:

- Norge konkurrerer ikke om å være attraktiv for lokalisering av næringsliv, dvs. Norge konkurrerer ikke om å være attraktiv for internasjonal kapital. Norge må derfor skaffe seg "innenlands" kapital som er villig til å investere i innenlands næringsliv. Norske myndigheter har i det alternative systemet (ASN) skaffet seg kontroll over kapitaloverføringer til og fra utlandet. Det er m.a.o. ikke snakk om fri flyt av kapital i det alternative system for Norge

- En gjennomgående tanke i boken er at Norge ikke kan oppfylle alle rammebetingelses-kravene (r-k) hvis vi ønsker å løse/ redusere de fem problemene. Og videre; hvis vi ikke oppfyller (r-k), får vi dårligere konkurranseevne, som igjen trekker i retning av at Norge stadig mister arbeidsplasser. Siden dette er uakseptabelt, må en gjøre noe med det. Man devaluerer. Holte innfører her begrepene "devalueringsspakker" og "crawling peg" (den kryptende knaggen). Selv om boken er lettlest, vil jeg akkurat her nevne at dette er noe tungt stoff for en ikke-økonom.

(ASN) har flere kjennetegn som Holte drøfter. Her skal bare nevnes: Norsk industri konkurrerer på det internasjonale markedet. De konkurrerer om konkurranseevnen/markedet. På den måten får vi fordel av internasjonal arbeidsdeling. Påstanden om at Holte er mot "konkurranse," er her ved lett modifisert.

Politisk realistisk alternativ

I et senere kapittel drøfter Holte om det er politisk mulig å innføre et alternativt økonomisk system for Norge (ASN). Det er mulig i vårt norske demokrati hvis folkeflertallet er for et nytt system. Holte drøfter så hvilke grupper som er for og hvilke som er i mot. Han konkluderer med at motstanderne er i mindretall. Mindretallet er representert ved 1] forretningsfolk som ønsker å beholde de inntektsmulighetene som markeder i andre land gir, 2] nordmenn som tjener godt, og som derfor har mye å tape på høye skatter. Høye skatter er et kjennetegn ved (ASN)..

Noen eksempler

Holte drøfter flere konkrete eksempler. Jeg synes at "konkrete eksempler" er en styrke ved boken. Her skal noen nevnes ved navn:

· Garanterte jobber. Folk som av en eller grunn blir arbeidsledig, får tilbud om jobb. Dette er en fleksibel ordning. Den arbeidsløse kommer lett inn i garantert jobb, og han kommer lett ut av garantert jobb. Slikke jobber kan være hjemmehjelp og opparbeiding av parker.

· I Frankrike er det høy arbeidsløshet. Den franske presidenten, Nicolas Sarkozy, vil redusere arbeidsløsheten ved å redusere de skattene som betales av bedriftene. Hjemmelekse. Hvordan diskuterer Holte dette tiltaket?

· Boken har et rikholdig "tillegg". Her diskuteres mange "konkrete eksempler". Noen skal nevnes: (1) Bør Norge skaffe seg arbeidskraft fra andre land? Holte konkluderer slik: Det vil være en fordel for Norge om det ikke kommer ufaglærte polske arbeidere til Norge! (2) En mer radikal energipolitikk. Holte foreslår: Staten sikrer seg eidsrett til alle forekomster av olje og

gass på den norske sokkelen. Staten kjøper opp andre selskapers eierandeler. Når dette er gjort, bestemmer staten at verken olje eller gass skal produseres på norsk sokkel – intet mindre!!

Jeg har likt boken. Den er logisk i sin struktur – slik det sømmer seg en professor. Og fremfor alt så er den meget enkelt skrevet. Holte drøfter forskjellige påstander. Drøfting er en god motvekt til politisk-økonomisk propaganda. Jeg har ofte hørt om "fri flyt". For meg flyter "fri flyt" et sted mellom himmel og jord. Først nå har noen relatert "fri flyt" til de fem problemene. Vel blåst! Jeg blir ikke skuffet om boken utløser en politisk-økonomisk debatt i og utenfor Fritt Norden.

Jon Haarberg

Velkommen til

ÅRSMØTE i Fritt Norden - Norge

lørdag 14. mars - 2009 kl. 13.00 i SOs lokaler i Oslo

Program og dagsorden legges ut på vår hjemmeside:

www.frittnorden.dk